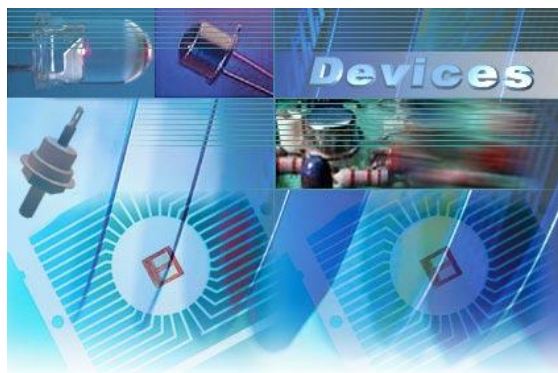

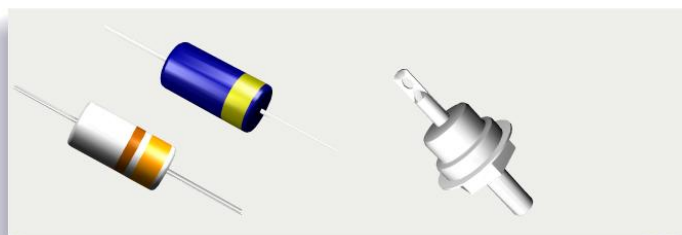

Ценеров Диод

Полупроводникови
Елементи

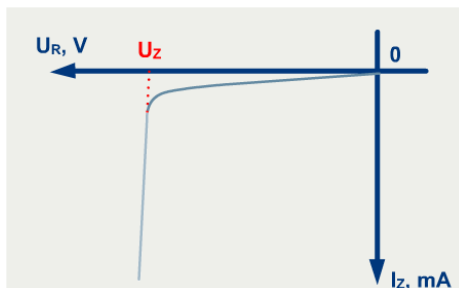
Корпуси на ценерови диоди

Пластмасови и стъквени
корпуси

Метален корпус за мощни
диоди

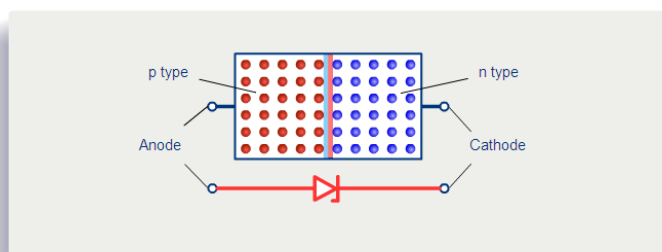
Основно свойство

Ценеровият диод е специфичен силициев диод, оптимизиран да работи в областта на **електрически пробив**.

При настъпване на пробив, напрежението U_Z върху ценеровия диод остава почти постоянно независимо от промяната на тока през диода. Поради това постоянно напрежение ценеровият диод се използва за **стабилизатор на напрежение**.

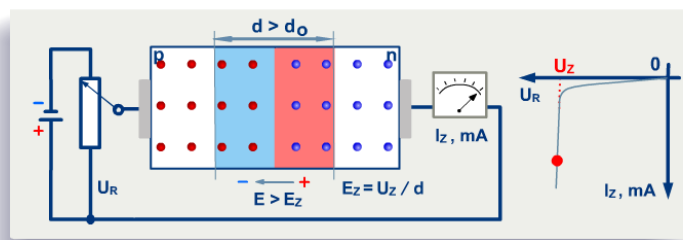
Символ на ценеров диод

Ценеровият диод има два електрода. p -областта се нарича анод, а n -областта - катод.

За да работи в областта на пробив, катодът на ценеровия диод трябва да е положително поляризиран спрямо анода му.

Принцип на действие

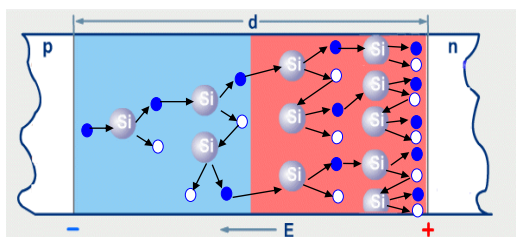

Когато се достигне пробивното напрежение, в обеднения слой на прехода, се получават голям брой неосновни токоносителни и диодът започва да провежда значителен ток. Появата на множеството неосновни токоносителни се дължи на два механизма, известни като **лавинен** и **ценов пробив**.

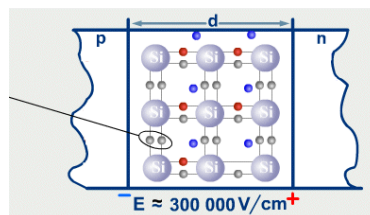
© 2010, Associate Professor, PhD. T.Vasileva

5

Лавинен и ценов пробив

Лавинен пробив настъпва в широки *pn* преходи и се характеризира с **пробивно напрежение над 7V**.

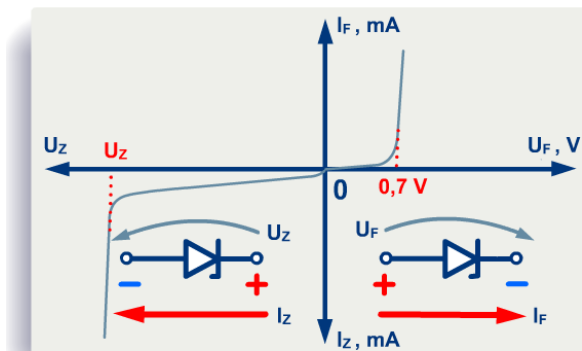

Ценов пробив настъпва в тесни *pn* преходи и пробивното напрежение е по-малко от **5V**.

© 2010, Associate Professor, PhD. T.Vasileva

6

VA характеристика

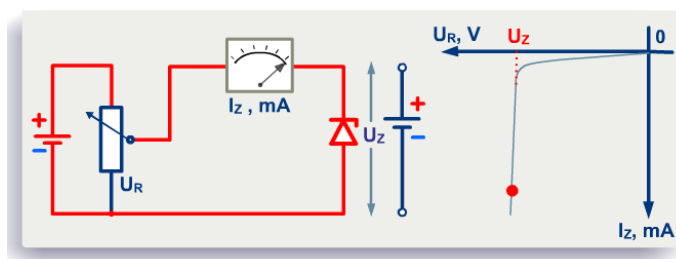
Ценеровият диод може да работи в три области: **право включване, обратно включване и пробив.**

При право включване той се отпушва при 0.7 V, точно като Si диод. Обратният ток преди пробива е много малък. В областта на пробив се наблюдава почти вертикално нарастване на тока при оставащо почти постоянно напрежение.

© 2010, Associate Professor, PhD. T.Vasileva

7

Област на пробив

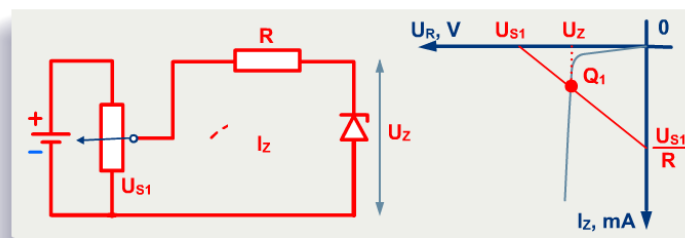
Ценеровият диод поддържа постоянно напрежение, даже при значителна промяна на тока.

В областта на пробив ценеровият диод действа като батерия и диодът може да се замени с източник на напрежение с големина U_Z .

© 2010, Associate Professor, PhD. T.Vasileva

8

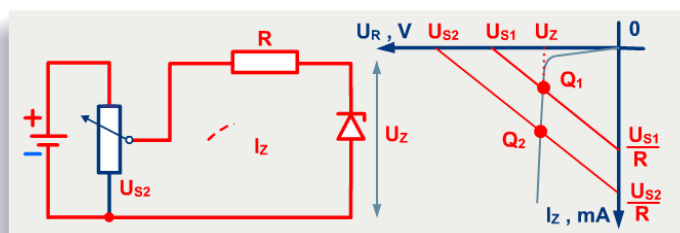
Товарна права

Товарната права може да се построи с отрезите си от хоризонталната и вертикална ос.

Точката на пресичане на товарната права с волтамперната характеристика се нарича **работна точка** Q_1 .

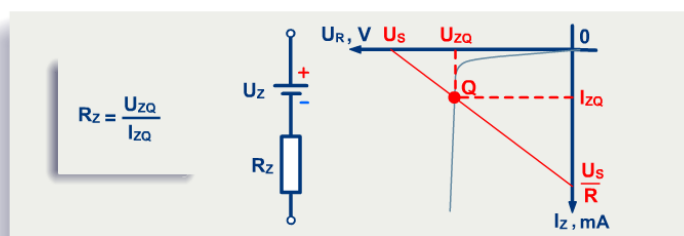
Преместване на товарната права

Промяната на захранващото напрежение довежда до промяна на тока в схемата. При фиксирано R наклонът на товарната права остава същия, и тя се премества успоредно към по-големите стойности на захранването.

Това е основната идея на **стабилизатора на напрежение** – изходното напрежение остава почти постоянно, даже когато входното напрежение се променя в големи граници.

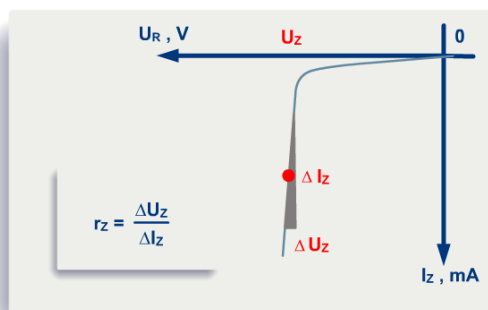
Параметри – статично R

Статичното (по постоянен ток) **съпротивление** r_Z се изразява с отношението на напрежението върху диода към тока, протичащ през него за определена работна точка.

За по-точни изчисления, ценовият диод може да се замени с идеален източник на напрежение, свързан последователно с малкото съпротивление R_Z .

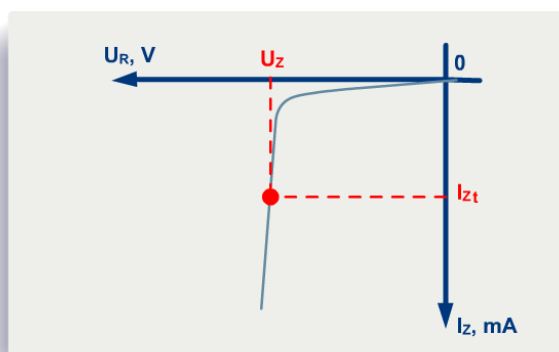
Динамично съпротивление

Динамичното (променливотоково) **съпротивление** r_Z се дефинира като нарастъкът на напреженията се раздели на нарастъка на токовете по отношение на определена работна точка.

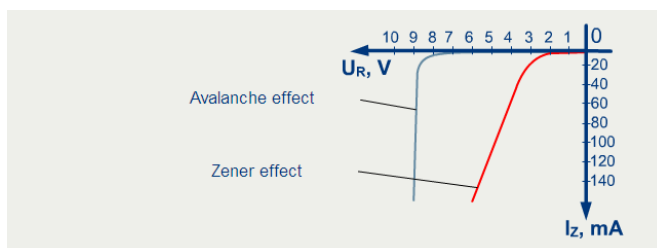
Колкото по-малко е динамичното съпротивление, толкова по-добър е диодът като стабилизатор на напрежение.

Напрежение на пробив

Ценеровите диоди се характеризират с напрежение на пробив U_Z , което е от порядъка на няколко волта до няколко стотици волта. В каталозите напрежението за пробив U_Z обикновено се задава за конкретен ток I_Z .

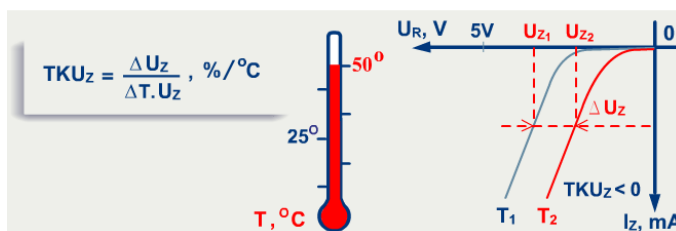
Пробив при двата механизма

Ценеровият пробив настъпва при **обратно напрежение по-малко от 5V**.
Лавиният пробив изисква **обратно напрежение над 6V**.

Динамичното съпротивление за диоди с лавинен пробив е по-малко от това при ценеров пробив.

Температурен коефициент

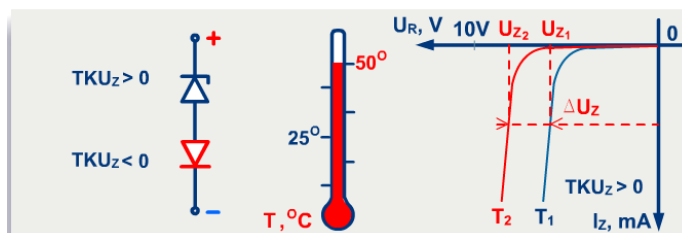
Температурният коефициент на напрежението на пробив отчита влиянието на температурата върху стойността на пробивното напрежение. Той се дефинира с процентното изменение на напрежението спрямо промяната на температурата.

За ценеров диод с пробивно напрежение под 5V, температурният коефициент е отрицателен.

© 2010, Associate Professor, PhD. T.Vasileva

15

Термо компенсация

Температурният коефициент на ценеров диод с $U_z > 6V$ е положителен.

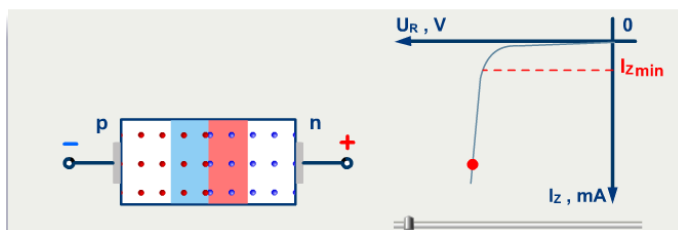
Положителният температурен коефициент на високоволтов ценеров диод може да се компенсира с последователно свързване на диод в право включване. Силициевият диод в право свързване има отрицателен температурен коефициент на напрежението като напрежението му намалява с $-2 \text{ mV}/^\circ\text{C}$.

© 2010, Associate Professor, PhD. T.Vasileva

16

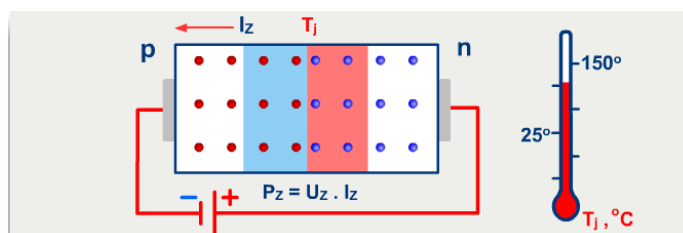

Max допустими параметри

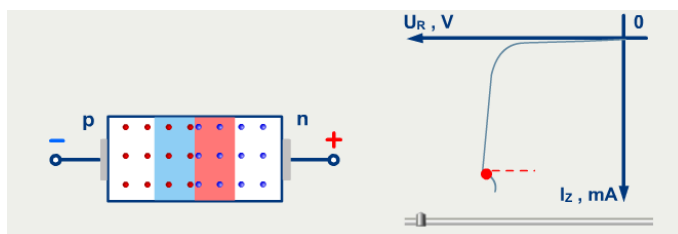
I_{Zmin} е **минималният обратен ток**, при който пробивът става стабилен. За да работи диодът в областта на пробив, токът през него трябва да надвишава I_{Zmin} .

Max мощност

Мощността, отделена в ценовия диод е $P_Z = U_Z \cdot I_Z$. Докато отделената мощност P_Z не надвиши **максимално допустимата мощност** P_{Zmax} ценовият диод работи в областта на пробив без да се разруши.

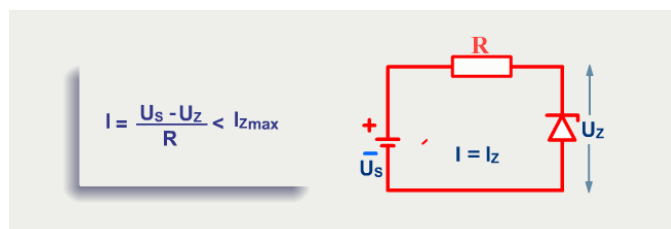
Max ток

Максимално допустимият ток на ценовия диод I_{Zmax} е свързан с максимално допустимата мощност P_{Zmax} съгласно: $I_{Zmax} = P_{Zmax} / U_Z$, където U_Z е пробивното напрежение.

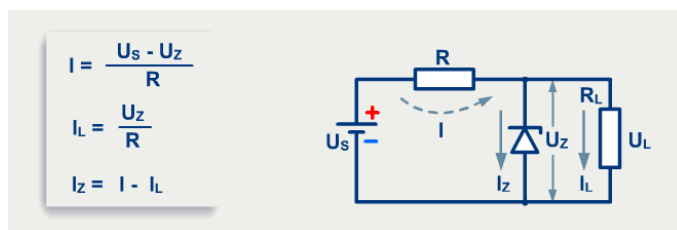
Параметърът I_{Zmax} дефинира максималния ток, който диодът може да поддържа без да надхвърли максимално допустимата мощност.

Токоограничаващ резистор

Предназначението на **токоограничаващия резистор** R е да поддържа тока през ценовия диод по-малък от максимално допустимия ток I_{Zmax} . В противен случай ценовият диод ще се разруши подобно на всеки елемент, който надвиши максимално допустимата си мощност.

Стабилизатор на напрежение

$$I = \frac{U_s - U_Z}{R}$$

$$I_L = \frac{U_Z}{R}$$

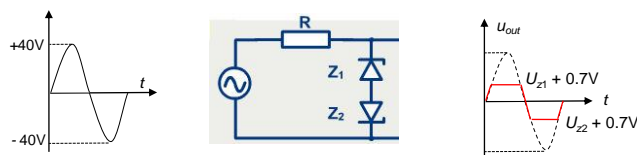
$$I_Z = I - I_L$$

Токове в схемата

Стабилизатор на напрежение

Ценеровият диод поддържа **постоянно напрежение** върху товара независимо от големите промени в захранващия токоизточник или в товарното съпротивление.

Ограничител на напрежение

Ограничителят на напрежение отрязва напреженията на сигнала над и под специфицирано ниво. Той е полезен не само за ограничаване нивото на сигнала, но и за защита от пренапрежение на схемата, получаваща сигнала.

През положителния полупериод, диодът Z_1 работи в областта на пробив, докато диодът Z_2 е включен в права посока. Тогава изходният сигнал се ограничава. Нивото, на което се ограничава напрежението се равнява на сумата от пробивното напрежение на ценеровия диод U_Z плюс $0.7V$ на право свързания диод.